

СЕКЦІЯ 6

НАЛАГОДЖЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ТА РОЗВИТОК ПАРТНЕРСТВА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Бачинська О.М.

Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ НАУКОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

Сучасний світ важко уявити без високо розвинутих комунікаційних технологій, з яких ми щоденно черпаємо оперативну інформацію, в тому числі і наукову. Наукові комунікації – це складна, багаторівнева динамічна система, сукупність взаємозв'язків які постійно змінюються і трансформуються.

Комунікація в науці – це вид взаємин, спілкування вчених та інших агентів наукової діяльності. Оскільки основною метою науки є одержання наукового знання, комунікацію вчених можна розуміти як одну з умов створення нового знання. Однак, беручи до уваги те, що знання як об'єкт досліджень досить складно ідентифікувати, комунікацію доцільно розглядати в процесі руху інформації в науці. Операційним критерієм при виділенні комунікаційної підсистеми із цілісної науково-інформаційної системи є взаємодія вчених, яка набуває різноманітних форм: спілкування для одержання інформації, співробітництво в дослідженні, співавторство, взаємини науковців при передаванні інформації [1].

Важливою складовою процесу наукової комунікації є мета комунікації – донести результати науково-дослідної роботи до членів науково-педагогічного співтовариства, оприлюднити погляди щодо вирішення тих чи інших проблемних питань, які існують у науковій галузі державного управління. Мета комунікації зумовлює характер процесу наукової комунікації. Чітке усвідомлення мети визначає підбір цільової аудиторії, адекватних меті засобів та інших компонентів комунікації [2].

Якщо здійснити екскурс в минуле, то можна відстежити особливості наукових комунікацій у різні історичні епохи. Більшість науковців схиляється до думки, що зародження цієї форми передачі інформації відбулось із появою діалогу, родоначальником якого вважається Сократ. Діалогові форми передачі наукових поглядів використовували стародавні мислителі. Зокрема, на думку Платона, мистецтво передання здобутих знань полягає в умінні вести діалог, обстоюючи свої погляди і допомагаючи собі й іншим зрозуміти істину [3]. Розвиток культури і науки сприяв переходу від усної комунікацій до писемної культури, свідченням чого є діалоги Платона у формі книг («Софіст» тощо) та написання перших підручників в академії Платона.

Період становлення наукових комунікацій пов'язують із подальшим розвитком письмових форм та книгодрукуванням, що сприяло появі бібліотек, які першими почали виконувати функції комунікації в науці та збереження наукових здобутків. В цей період обмін думками між науковці відбувався за рахунок листування, що поклато початок розвитку «неформального рівня» розвитку наукових комунікацій.

Розвиток книгодрукування сприяв появі перших наукових журналів як пріоритетного каналу обміну інформацією. Так, в 1665 р. у Франції вийшов друком перший науковий журнал «Le Journal des Scavans», а в Англії — «Philosophical Transactions of the Royal Society» [4]. Вже наприкінці XIX – початку XX ст. публікація наукових доробок здійснювалась кількома мовами, що сприяло становленню «формального рівня» наукових комунікацій.

Новим кроком у розвитку наукових комунікацій стало виокремлення наукової статті як окремої одиниці комунікації. Наукові статті сприяють ствердженню пріоритетних цілей науково-дослідної діяльності; ознайомлюють наукову спільноту, а також усіх зацікавлених з

новинами вітчизняних та зарубіжних наукових розробок; концентрують матеріали за темами, проблемами, які за інших обставин могли б бути висвітлені в індивідуальних працях; сприяють розвиткові науки, забезпечуючи оперативну актуалізацію наукових доробок; спонукають учених до публікації праць; відіграють роль своєрідного наукового форуму для безперервної критичної оцінки наукових гіпотез і теорій [5]. Інтенсивний розвиток науки на швидке зростання кількості наукових статей зумовили необхідність у становленні спеціальних реферативних служб та появі нових форм обміну інформацією: збірників наукових праць за результатами конференцій, семінарів, симпозіумів, круглих столів тощо.

Епохою четвертої революції (після появи мови, писемності та книгодрукування) називають сучасний етап розвитку людства – глобальну інформатизацію, коли інформаційна діяльність стала провідним фактором соціально-культурного та суспільного розвитку людства, а ІКТ є сучасним універсальним та багатофункціональним інструментом розвитку наукових комунікацій. Новий виток у розвитку технології обміну інформацією зробили електронні наукові журнали, які, за прогнозами, в майбутньому можуть повністю витіснити друковані. Наукові електронні журнали мають ряд переваг, зокрема, широкий і вимірювальний доступ читачів, легкість пошуку потрібних текстів, потужна читацька аудиторія, інтеграція до глобальних наукових баз даних, зменшення наукової ізоляції та нові можливості для спільних наукових проєктів тощо [6].

Сьогодні робота в режимі он-лайн, переведення інформації в електронну форму, створення електронних баз даних, наукових сайтів і особистих сторінок в Інтернеті, активне залучення функції електронного пошуку активно використовуються як інструменти наукової комунікації. На сьогодні науковці вже не можуть бути в курсі останніх надбань у своїй галузі без залучення електронного ресурсу. Відбувається процес переформатування інформаційного простору, поряд з бібліотечними фондами друкованих видань науковці активно використовують електронні бібліотеки і бази даних. Аналіз структури наукових комунікацій показав, що використання сучасних телекомунікаційних технологій привело до радикальних змін у процесах здійснення наукової діяльності, кожен з розглянутих процесів містить елементи діяльності з застосуванням новітніх технологій, нові сервіси Інтернету надають нові можливості та стали невід'ємною частиною обміну інформацією [7].

Отже, швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій суттєво прискорює розбудову суспільства, посилює роль та значення інформації й знань, перетворює знань на безпосередню творчу силу; розширює і збагачує канали інформаційного обміну; здійснює перехід від книжної комунікації до мультимедійної та формує сучасні моделі наукової взаємодії.

1. Коул Дж.Р. Схемы интеллектуального влияния в научных исследованиях. Коммуникация в современной науке. М.: Прогресс, 1976. С. 390-425.
2. Философский энциклопедический словарь / [гл. ред. : Л.Ф. Ильичев, П.Н. Федосеев, С.М. Ковалев, В.Г. Панов]. М.: Сов. энцикл., 1983. 840 с.
3. Озадовська Л.В. Парадигма діалогічності в сучасному мисленні. Практична філософія. 2003. № 3. С. 99-112.
4. Лаврик О.Л. Академическая библиотека в современной информационной среде: монография. Новосибирск, 2003. 214 с.
5. Шемаєва Є.Г. Етапи розвитку наукових комунікацій. Вісник ХДАК, 2017. Вип. 50. С. 24-35.
6. Ярошенко Т. Наукові комунікації XXI століття: електронні ресурси для науки та освіти України. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/-123456789/938/04_Yaroshenko.pdf?sequence=1 (дата звернення: 25.05.2020)
7. Соколова І. Тенденції розвитку наукових комунікацій (інформаційний аспект). Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, 2012. Вип. 33. С. 42-53.